

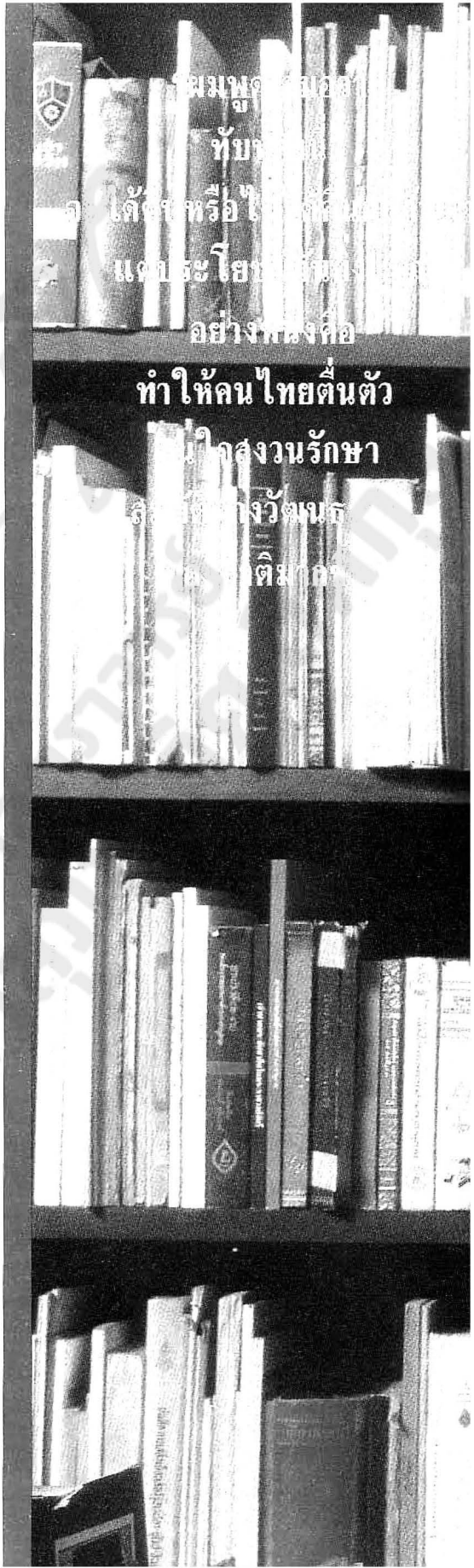
■ สัมภาษณ์ ■

ม.จ. สุกัญหเรติศ ติศกุล ชำแหละหีบห่อหลังฯ “อย่าให้เป็น ไฟไหม้ฟาง!”

“อี ฐเก่า ๆ แผ่นเดีวก็มีค่า ควรจะช่วยกันรักษาไว้ ถ้าเราขาดสูญหีบห่อ อสุทธยา และกรุงเทพระแล้ว ประเทศไทยก็ไม่มีความหมาย” พระราชดำรัสอันเปี่ยมด้วยพระอัจฉริยภาพแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลปัจจุบัน คือข้อพระหนักเตือนใจให้เราทั้งหลายได้เห็นถึงความสำคัญและกระแสต่อเนื่องของวัฒนธรรมไทยอันก่อรูปขึ้นเป็นชนชาติไทย ในแผ่นดินรูปขวานนี้ ที่หากว่าขาดเสียซึ่งการสืบทอด หวงแหวน และปกปิดรักษาจากคนรุ่นต่อ ๆ มาแล้ว ไซ้รู้ ก็คงเสมือนการขุดดินใต้ฝ่าเท้าตัวเอง ซึ่งมีอันตรายร้ายแรงกว่าการรุกรานข่มขู่ทำลายจากภายนอกอีก...

กระนั้นแล้ว ปัจจุบันและอนาคตของสิ่งที่เรียกว่ามรดกแห่งชาติและความ เป็นไท จึงเป็น ‘หน้าที่’ ของไทยทุกคน

แจกเป็นกรณีทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ บทเรียนมีค่าที่จุดความหวังว่าจะทำให้ลูกหลานไทยได้ ‘ตื่น’ ขึ้นมาอย่างรู้ลึกรู้เข้าใจ ในอันที่จะปกปิดรักษาเลือกเนื้อ เหนือแรงแห่งบรรพบุรุษไว้สืบไป

**“เราได้ของคืนมาโดยไม่ต้องสูญเสียอะไรไปก็น่าจะพอใจแล้ว
ที่มีบางคนไม่พอใจคำว่า donate
คำนี้แปลเป็นภาษาไทยว่ามอบคืนให้ก็ได้ แปลว่าบริจาคก็ได้
ทำไมเราไม่แปลว่าเขามอบคืนให้ จะได้หมดเรื่องหมดราวไป”**

สารคดี : ท่านอาจารย์โปรดประมวลเหตุการณ์และสาเหตุที่ทำให้เราได้รับทับหลังคืนมาในครั้งนี้ด้วยค่ะ

ม.จ.สุภัทรดิศ : ก็อย่างที่คุณทราบนี้แหละว่า มูลนิธิเอลิซาเบธ ซีนีย์เข้ามาเกี่ยวข้องกับ...แต่ผมไม่รู้จักนะครับ ดร.อัลลัน เครบิน นี่นะ คนนี้ เคยมาสอนที่จีบา เขามาเมืองไทยปีละครั้ง เขารักเมืองไทยมาก แล้วเขาเป็นกรรมการของมูลนิธินี้ด้วย ก็คงไปช่วยพูดให้ โดยชื่อของ แลกเปลี่ยนให้สถาบันศิลปะชิคาโก (The Art Institute of Chicago) ด้วยชื่อเรียกห้องอันแข็งแกร่งให้คืนทับหลังแก่เรา...นี่ครั้งสุดท้ายผมได้ยินข่าวว่าอย่างนี้ ทีนี้ จู๋ ๆ เมื่อวันอังคารที่ 8 พฤศจิกายน 2531 ผมขึ้นไปประชุมยูเนสโกที่เชียงใหม่ ก็เกิดมีโทรศัพท์จาก เวิลด์ เทรเวล เซอร์วิส ไปถึงผม บอกว่า สถาบันศิลปะชิคาโกส่งของมาให้ในนามของผม แล้วก็ Top secret จะมาถึงวันพฤหัสบดี

ผมบอกอ้าวตายสิ จะเป็นทับหลังหรือเปล่านั้นก็ไม่รู้ ไม่ได้บอกมา ก็ขอให้ทาง เวิลด์ เทรเวล เซอร์วิส ติดต่อกับกรมศิลปากรด้วย แต่ว่า อ้าย Top secret ของเมืองไทยนี่มันไม่ secret หรือคุณ มันปิดไม่อยู่ วันนั้นนะ คนโทรศัพท์ไปถึงผมที่เชียงใหม่ตลอดวันเลย เต็มทั้งทีวี เต็มทั้งหนังสือพิมพ์ จนกระทั่งคนจากคณะกรรมการวัฒนธรรมและท่องเที่ยวของสมาชิกรัฐสภาโทรไปบอกอีกว่า เขาได้รับโทรสารแจ้งว่าทางชิคาโกส่งคืนทับหลังแน่ ๆ มาทางสายการบินยูไนเต็ด แอร์ไลน์ส เวลาสองทุ่ม พออีกสักหน่อย ผู้อำนวยการ เวิลด์ เทรเวล เซอร์วิส นี่ก็โทรถึงผมอีกว่าผมต้องลงมาให้ได้ ต้องมาเซ็นชื่อรับของเพราะของนั้นส่งมาให้ในชื่อผม ถ้าไม่ไปเขาเอาของออกจากสนามบินไม่ได้ ทีนี้เดิมทีผมตั้งใจจะกลับกรุงเทพฯวันศุกร์ที่ 11 เพราะยังมีประชุมถึงวันศุกร์...ก็ต้องขอ

เขากลับก่อน เลยขอตัวจากการบินไทย นี่เล่าตามตรงนะครับ ตอนแรกเขาว่าที่เต็มแล้ว เปลี่ยนกลับเป็นวันพฤหัสบดีไม่ได้ เลขาผมอ้อยเลย ผมก็...มาผมพูดเอง ว่านี่คุณผมไม่ได้เปลี่ยนเที่ยวบินเพราะเรื่องส่วนตัวนะ มันเรื่องของประเทศชาติ ตอนนั้นทางการบินไทยก็คงพอรู้เรื่องแล้วจึงจัดการให้ ผมก็ขึ้นเครื่องบินจากเชียงใหม่ 5 โมงเย็น มาถึงดอนเมือง 6 โมงเย็น เลयरอยู่สนามบินเลย ไม่ได้ทานข้าวหรอก รอจนถึงสองทุ่ม อดหลับอดนอนนั่นล่ะ

สารคดี : แล้วศาสตราจารย์อัลลัน เครบินคนที่เคยสอนอยู่ที่จีบา-จุฬา เขาไปดำเนินการเจรจาอย่างไร ท่านอาจารย์พอจะทราบรายละเอียดไหมคะ

ม.จ.สุภัทรดิศ : เขาไม่ได้บอกให้ใครรู้เลย แม้แต่คนไทยที่ชิคาโกก็ไม่รู้ ความจริง...ผมพูดเสมอ ขอให้คุณอย่าไปคิดว่าที่เราได้ทับ

หลังกลับคืนมานั้น ไม่ใช่ผลงานของผมหรือของคุณพิสิฐ เจริญวงศ์ แต่ต้องถือว่าเป็นผลงานของคนไทยทั้งชาติ โดยเฉพาะคนไทยในชิคาโก เขาสามัคคีกันดีเหลือเกิน เขาทำ public hearing (การป่าวประกาศหรือกระจายเสียงในที่สาธารณะ) 19 ชั่วโมง สถาบันศิลปะชิคาโกออกมาแถลงการณ์เลยว่า ได้ตกลงกับมูลนิธิเอลิซาเบธ ซีนีส์แล้วว่า ถ้ามูลนิธิสามารถหาของที่มีคุณค่าเทียบกันได้แล้วละก็ เขาจะคืนของให้ประเทศไทย...ผมก็นึกว่าคงต้องรอให้เขาได้ของแลกเปลี่ยนก่อน แต่ทำไมเขาผลุนผลันส่งมาก่อนผมก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน เขาอาจจะโดนแรงบีบอะไรเราไม่รู้ เพราะว่ามูลนิธิเอลิซาเบธไม่เคยติดต่อกับประเทศไทย ไม่เคยติดต่อกับคนไทยที่ชิคาโกด้วย เขาติดต่อกับสถาบันศิลปะชิคาโกเท่านั้น เราก็เลยกันไปหมด เรื่องนี้ต้องถามรายละเอียดจากคุณพิสิฐ เจริญวงศ์ เพราะเขาอยู่ที่นั่น เห็นว่าวันรุ่งขึ้นจะมี public hearing อีก พอสถาบันศิลปะแถลงการณ์ว่าตกลงคืนให้แน่ ในการชุมนุมที่นั่นแทนที่จะประณามสถาบันศิลปะชิคาโกอย่างที่เราเตรียมไว้ ก็เลยกลายเป็นชมเชยและขอบคุณเขา

เพราะฉะนั้น การที่เขาผลุนผลันส่งของคืน อาจจะเป็นแรงบีบจากรัฐบาล หรือจากสภาเมืองชิคาโก ก็อาจเป็นได้ทั้งนั้นนะครับ แม้แต่ยูซิส(สำนักข่าวสารออเมริกัน) ซึ่งติดต่อกับผมตลอด เขาก็ไม่บอก นี่มันเป็นอย่างนี้ เราก็ได้แต่เดากันไป คุณลองไปสัมภาษณ์ผู้อำนวยการยูซิสดูสิ เขาจะตอบพูดหรือเปล่าไม่รู้ละ

สารคดี : จากท่าทีที่ไม่ชัดเจนนี้แหละแหละที่ทำให้เรากลางแกลงใจกันมากกว่ามีเบื้องหน้าเบื้องหลังอะไร แม้แต่ข้อมูลนิธิเอลิซาเบธ ซีนีส์ เราก็ก็นึกได้ขึ้นนะแหละ

ม.จ.สุภัทรี : อ้อม ไม่เคยได้ยิน...คือผมว่ามันไม่มีการเกี่ยวข้องกับการเมืองอะไรหรอก เราได้ของคืนมาโดยไม่ต้องสูญเสียอะไรไปก็น่าจะพอใจแล้ว ที่มีบางคนไม่พอใจ

คำว่า donate นะ ผมว่า donate มันแปลเป็นภาษาไทยว่ามอบคืนให้ก็ได้ แปลว่าบริจาคก็ได้ ก็เราทำไม่ไม่แปลว่าเขามอบคืนให้จะได้หมดเรื่องหมดราวไป อย่างรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาท่านพูดนะถูกแล้ว

สารคดี : หมายความว่า ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันศิลปะชิคาโกนี้ ควรยุติการติดต่อกันไปใหม่แหละ ไม่ต้องสืบสาวราวเรื่องว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไรแล้วหรือเปละ

ม.จ.สุภัทรี : ค่ายุตินะ ผมบอกได้เลยว่าสถาบันศิลปะชิคาโกนี้ไม่ดีกับเราเลย ตอนที่ผมไปเจรจาจะก้าวร้าวมาก ผมยังเสนอกับกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาว่า ถ้าเอาทับหลังไปติดที่พนมรุ้งแล้วมีงานฉลองอะไร ควรจะเชิญผู้แทนมูลนิธิเอลิซาเบธมาร่วมด้วย หรือถ้าทำได้ จะให้เหรียญตราชั้น 4 ชั้น 5 ตอบแทน เขาก็น่าจะดีใจ ต่อไปมีเรื่องเช่นนี้อีกเขาก็คงอยากช่วยเหลือ แต่กับสถาบันศิลปะชิคาโกนี้ไม่ควรเกี่ยวข้องด้วย ผมเขียนจดหมายไปขอบคุณเขาแล้ว พูดเพียงแค่นั้นแล้วก็บอกไปว่าถ้าเขาได้ของชิ้นใหม่จากมูลนิธิเอลิซาเบธแล้ว ช่วยส่งรูปมาให้ดูบ้าง...คือผมอยากรู้ว่าเขาได้รับอะไรไปแทนทับหลัง

คุณก็ทราบใช่ไหม ที่แรกเรตกลงว่าจะเอาทับหลังชิ้นอื่นไปให้เขายืม 3 ชิ้นนะ พอไปถึงเขายืนยันก็ช่วยจำให้เลยว่า ทับหลังที่ยืม 3 ชิ้น ชิ้นละ 3 ปีกว่า รวม 10 ปีนี้ เมื่อครบ 10 ปีแล้วขอให้มีการเจรจาจากกันไป ผมก็บอกโอ.เค. แต่เขาบอกว่าถ้าการเจรจาล้มเหลว หมายความว่าเขาจะยึดทับหลังชิ้นที่ 3 เอาไว้เลย ผมบอกไม่ได้เราไม่เซ็น เพราะเรานึกว่าเป็นการให้ยืมชั่วคราว ที่นี้ที่โกรธมากที่สุดคือ ถึงแม้เราตกลงให้ยืม เขาก็เขียนระบุไว้ข้างหน้าเลยว่า เมื่อของชิ้นแรกไปแล้วต้องส่งให้สถานกงสุลไทยที่ชิคาโกตรวจดูว่าเป็นของจริงถูกต้องเรียบร้อยหรือเปล่า แล้วเขาจึงจะส่งทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์คืน แสดงว่าเขาไม่ไว้ใจเรา กลัวเราส่งของปลอม

ไป ผมไม่โทษจนต้องบอกเขาว่า นี่ you กำลังติดต่อกับระดับประเทศนะ ไม่ใช่กับร้านค้าของเก่า ฉะนั้นฉันเป็นผู้แทนของประเทศไทย ไม่ใช่ผู้แทนพ่อค้าของเก่า ก็ต้องพูดไปแรง ๆ อย่างนั้น เพราะเขาถูกเรามาไป

สารคดี : ท่านอาจารย์กรุณาลำดับความเรื่องทับหลังชิ้นนี้ จนถึงจุดที่ทำให้ประชาชนและทุก ๆ ฝ่ายตื่นตัวมาร่วมมือกันในเรื่องนี้อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

ม.จ.สุภัทรี : คืออย่างนั้นะครับ จะเล่าตั้งแต่แรกเลยว่าทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์นี้อยู่ทางทิศตะวันออกของปราสาทพนมรุ้ง มันตกลงมาตั้งนานแล้ว แล้วก็แตกออกเป็นสองซีก เท่าที่มีหลักฐานมาถึงปัจจุบัน รูปแรกสุดนั้นถ่ายสมัยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จเมื่อปี พ.ศ.2472 ทรงถ่ายรูปไว้เอง เพราะฉะนั้นจะเห็นว่ามันตกลงมานานแล้ว อยู่ข้างล่าง แล้วก็คงไม่มีใครรู้เรื่องหรือไปดูเลย ตอนนั้นปราสาทพนมรุ้งยังทิ้งร้างอยู่อีก 31 ปีต่อมา คุณมานิต วัลลิโภดม จากกรมศิลปากรได้ไปที่นั่นและถ่ายรูปไว้เมื่อปี พ.ศ. 2503 จากนั้นกรมศิลปากรจึงได้ตีพิมพ์เรื่องนี้ออกมาเป็นหนังสือเมื่อปี พ.ศ. 2504 ผมเองจำไม่ได้ว่าเคยเห็นทับหลังชิ้นนี้ที่พนมรุ้งหรือเห็นจากรูปในหนังสือ แต่ปรากฏว่าหลังจากนั้น ทับหลังนี้ก็หายไป ที่นี้บางคนก็บอกว่าทหารอเมริกันขโมยโดยใช้เฮลิคอปเตอร์ มันไม่มีหลักฐานนี้ แล้วก็ยังมีผู้หญิงอีกคนหนึ่งจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาย เขาบอกว่าเขาจำได้เมื่อเด็ก ๆ เคยเห็นทับหลังนี้อยู่ในบ้านค้าของเก่าที่กรุงเทพฯ เพราะฉะนั้นก็อาจจะ...อาจจะนะ ผมไม่ยืนยัน ว่ามีคนไทยขโมยมาขายที่กรุงเทพฯก็ได้ แล้วฝรั่งก็ซื้อไปแล้วย้ายการลักลอบออกนอกประเทศนั้นแน่นอน 100 เปอร์เซ็นต์ มันออกไปเฉย ๆ ไม่ได้หรอก แต่จะออกโดยเครื่องบินทหารอเมริกันหรือออกโดยติดสินบนเจ้าหน้าที่ศุลกากร เราไม่ทราบ

เออละ อย่างไรก็ตามก็ดีที่ทับหลังชิ้นนี้ก็หาย

ไป แล้วกรมศิลปากรไปติดตามได้อีกชั้นหนึ่ง
คืนมา เป็นอีกด้านหนึ่งซึ่งปัจจุบันติดอยู่ที่
พนมรุ้งแล้ว ...ที่นั่นเมื่อปี พ.ศ. 2515 ผมได้รับ
เชิญไปบรรยายที่อเมริกา รวมทั้งที่สถาบัน
ศิลปะชิคาโกด้วย ซึ่งตอนนั้นมีการแสดงศิลปะ
วัตถุไทยเป็นครั้งที่ 2 เขาก็ถามผมว่า "Do
you want to see all oriental collection?"
ผมก็ว่า "Why not?" พอเขาพาไปดูก็เจอ
ทับหลังชั้นนี้ตั้งแสดงอยู่ที่นั่น ผมจำได้แน่
นอนว่ามาจากพนมรุ้ง เพราะมันมีนกที่เรียกว่า
นกหัสติลิงค์คาบข้างอยู่ ซึ่งผมไม่เคยเห็น
ในทับหลังชั้นอื่นเลย นี่แหละทำให้ผมจำได้
ถ้าหากเหลือแต่นารายณ์บรรทมสินธุ์ผมคง
จำไม่ได้ ผมก็บอกเขาว่านี่ถูกขโมยมาจาก
พนมรุ้งแน่ เขาก็ไปเปิดทะเบียนดู ปรากฏ
มร.อวาร์นสต็อฟ ซึ่งขณะนั้นเป็นประธานของ
คณะกรรมการพิพิธภัณฑน์เป็นคนให้ยืมมา
...พอผมกลับมาผมก็เขียนรายงานถึงกรม
ศิลปากรในเดือนกุมภาพันธ์ 2516 และบอก
ว่าน่าจะติดต่อขอคืน ต่อมากกรมศิลปากรก็ทำ
จดหมายขอคืนนะฮะ แต่มันดูสับสน เท่าที่
ผมทราบเราเขียนจดหมายไปขอคืนในปี 2519
ซึ่งผมไม่เข้าใจว่า ทำไมมันกินเวลาดัง 3 ปี
ฝ่ายทางกรมศิลปากรกลับว่าได้ติดต่อไปตั้งแต่
แรกเลย อะไอย่างนี้ เห็นว่าหลักฐานพวกนี้
ตอนนี้ตั้งแสดงที่พิพิธภัณฑน์อยู่ คุณลองไปดู
แล้วกัน

ที่มันยังมีเรื่องที่ยังกันอยู่ คือว่าทาง
สถาบันศิลปะชิคาโกบอกว่า พอได้รับจดหมาย
จากไทยเขาก็ตอบมาทันทีว่าเป็นสมบัติของ
นายอวาร์นสต็อฟให้ยืม ทางไทยเราก็จดหมาย
ไปยังนายอวาร์นสต็อฟอีก ซึ่งนายคนนี้ไม่ตอบ
มา แต่ทางสถาบันศิลปะชิคาโกกลับยืนยัน
ว่านายนี้ตอบมาถึงสองครั้งแล้ว พอมาค้น
หลักฐานก็ไม่มี กระทรวงศึกษา กรมศิลปากร
กระทรวงต่างประเทศ สถานทูตไทยในวอชิงตัน
ไม่มีทั้งนั้น ก็เลยไม่รู้ว่าจะใครถูกใครผิดกันแน่
...จนกระทั่งเมื่อปลายปีที่แล้ว ผมไปประชุม
ที่อินเดีย เอาเรื่องศรีเทพไปพูดให้เขาฟังพร้อม

ฉายสไลด์ด้วย ก็เลยได้รู้ว่าของศรีเทพที่
ถูกขโมยนั้นไปอยู่ที่พิพิธภัณฑน์ในอเมริกา รูป
พระอิศวรพอนรำรูปหนึ่งที่ถูกขโมยไปจาก
เทวาลัยทางใต้ของอินเดียก็ไปปรากฏอยู่ใน
พิพิธภัณฑน์นอร์ตัน ไชมอน ที่เมืองพาสาดินา
รัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งของจากศรีเทพของไทย
ก็อยู่ที่นั่นแยะด้วย...ที่นั่น ภัณฑารักษ์คนหนึ่ง
ของพิพิธภัณฑน์แห่งชาตินิวยอร์กให้ฟังว่า
รูปพระอิศวรพอนรำนะเขาได้คืนแล้วนะ เขา
ใช้ประชาชนอเมริกันกดดัน ผมก็คิดขึ้นมาได้
ว่าเราน่าจะทำการเดียวกันนี้ ผมกลับมา
ขอให้ริบตีกรมศิลปากรให้สัมภาษณ์ต่อมวลชน
แล้วก็หนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ทั้งต่างประเทศ
พวกโทมแมกกาซีน วีคลี่ นิวยอร์คไทม์ นี่
แหละมันถึงได้เกิดเรื่องขึ้นมา จากที่เงียบหาย
ไป 10 กว่าปีแล้วนี่ กรมศิลปากรก็เสนอไป
ยังกระทรวงศึกษาตั้งคณะกรรมการขึ้นมา
แต่ไม่มีชื่อผมซึ่งเป็นคนรู้เรื่องดีมาแต่ต้น กรม
ศิลปากรบอกเสนอชื่อขึ้นไปแต่กระทรวงตัด ผมก็
ไม่ว่าไงนะ ตอนนั้นรัฐบาลก็ติดต่อกับสถาบัน
ศิลปะชิคาโกเลยว่าจะมอบของขวัญตอบแทน
ให้เป็นหม้อบ้านเชียง 1 ใบ แต่ทางโน้นเขา
ไม่เอา ทางนี้เลยมาปรึกษาผม ผมก็เลือกทับ
หลังให้ 3 ชิ้น ซึ่งแก่กว่านารายณ์บรรทมสินธุ์
เขาไม่เอาอีกบอกว่าไม่ชอบ พอกลุ่มส.ส.ไป
ก็ไปเลือกเอาใบเสมาทวารวดีเสนอเขไปอีก
ไม่ได้ปรึกษาผม ที่มีการคัดค้านเป็นการใหญ่
รวมทั้งผมด้วย จึงได้ล้มเลิกไป ...ที่นี้ทาง
สถาบันศิลปะก็มีจดหมายมาเชิญผมให้ไป
ที่นั่นในฐานะผู้แทนรัฐบาลไทย จึงได้มีการ
ตั้งผมขึ้นเป็นคณะกรรมการ

ที่เขาบอกมาว่า series of renewable
loan might be accepted แล้วเรานึกว่าให้
เขายืมของชั่วคราว 10 ปี 3 ชั้นนะ พอไปถึง
กลายเป็นว่า series of permanent rene-
wable loan ...คือหมายความว่าต้องส่งของ
ไปให้เขาแสดงจนโลกแตกทลาย อะไแบบนี้
ซึ่งมันเป็นไปไม่ได้ผมก็ไม่ตกลง หลังจากนั้นคน
ไทยที่ชิคาโกก็เข้ามาดำเนินการตลอด นำชม

มาก ผมอยากจะพูดว่าที่เราได้ของคืนมานี้
เพราะคนไทยที่ชิคาโก 60-70 เปอร์เซนต์ ตอน
ที่เขาจะมี public hearing ที่คุณพิสิฐ เจริญ-
วงศ์ ไป คนไทยที่ชิคาโกเป็นคนออกเงินค่า
ตัวเครื่องบินให้ รัฐบาลไม่ได้ออกเลยนะ
**สารคดี : ไม่ทราบว่าเป็นกรณีนี้ กฎหมาย
ระหว่างประเทศให้สิทธิและอำนาจสักแต่
ไหน**

ม.จ.สุภัทรทิศ : เอ่อ...กฎหมายระหว่างประเทศ
นี้ผมไม่ทราบแน่ แต่ก็มีคนพูดว่าของนี้อยู่ที่
อเมริกาก็ต้องใช้กฎหมายอเมริกันไม่ใช่กฎ-
หมายไทย คือมันมีธรรมเนียมหรือกฎเกณฑ์
ของยูเนสโกอยู่ว่า ถ้าผู้ซื้อโบราณวัตถุขึ้นมา
โดยไม่รู้ว่าเป็นของถูกขโมย ประเทศที่เป็น
เจ้าของจะต้องซื้อคืนและเสียค่าขนส่งเอง ที่นี้
ผมว่าถ้าเขาจะหาทางพิสูจน์ว่าซื้อมาโดยสุจริต
ใจมันง่าย สมมติคุณมีใบเสร็จแล้วคุณก็บอก
ว่าซื้อมาจากร้านขายของเก่าโดยไม่รู้ว่าคุณ
ขโมย ก็ได้ใช้ไหมครับ! ...แล้วทับหลังเรานี้
โดนขโมยไปตั้งนานแล้ว ซึ่งตอนนั้น Inter-
national Police ก็ยังไม่มี ICOM ก็ยังไม่ได้
ตั้ง นี่ถ้าเป็นสมัยนี้ก็ง่ายกว่าเยอะเชียวนะ พอ
ของหายบับเราแจ้งพวกนี้เลย รูปกระจายไปทั่ว
โลก ก็ไม่มีใครกล้าซื้อ ซึ่งนี่ละ ผมจึงว่ากรม
ศิลปากรควรจะไต่ถามประมาทมากขึ้น จะได้
ส่งคนไปถ่ายรูปทำบันทึกหลักฐานไว้ให้หมด
เพราะว่าโบราณสถานโบราณวัตถุทั้งหมดนี้
เรารักษาไว้ทั้งหมดไม่ไหวหรอก อย่างคราว
นี้ที่เราได้ทับหลังคืนก็เพราะมีรูปถ่ายเป็น
หลักฐาน ใช่ไหมละ

อ้อ มีคนบอกผมอีกนะว่าในอเมริกา
เขามีกฎหมายว่า ถ้าของนั้นตั้งแสดงในพิพิธ-
ภัณฑน์ 10 ปีขึ้นไป ไม่มีใครมาอ้างเป็นเจ้าของ
ของชิ้นนั้นจะตกเป็นของพิพิธภัณฑน์ ...นี่ อ้าย
กฎหมายอเมริกันข้อนี้ ถ้าเราฟ้องศาล จะเอา
ชนะได้หรือเปล่า คงจะต้องเสียเงินแยะและ
ยืดเยื้อไปอีกนาน

อยากจะทำบอกคุณอีกนิดหนึ่ง ผมพูดเสมอ
ว่าทับหลังนี้จะคืนหรือไม่คืนก็แล้วแต่

แต่ประโยชน์อันยิ่งใหญ่อย่างหนึ่งคือทำให้คนไทยตื่นตัว สนใจสงวนรักษาสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติมากขึ้น นี่เป็นประโยชน์เห็นผลได้ชัด อย่างตอนหลังที่มีทับหลังโดนขโมยจากปราสาทเขาพนมอัย อนุรักษ์ประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี นี้คุณ ภายใน ๓ วันได้คืนเลยนะ ผู้อำนวยการกองโบราณคดี เขาให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ มีรูปให้ไปด้วย พอหนังสือพิมพ์ลงรูป ทีวีก็ออก อ้ายร้านค้าของเก่ามันจะกล้าซื้อวี มันเห็นอยู่แล้วว่าเป็นของขโมย ลักษณะอย่างนั้น อ้ายขโมยเองก็กลัวว่าใครจะมาเห็นของที่บ้านเข้าแล้วไปแจ้งความ เพราะฉะนั้นมันเลยเอาไปทิ้งแล้วโทรศัพท์บอกตำรวจให้มารับไป อย่างนี้เป็นต้น

สารคดี : แล้วที่จะมีการตั้งคณะกรรมการเรียกร้องขอวัตถุโบราณคืนจากพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ในต่างประเทศละเพคะ จะเป็นไปได้แค่ไหน

ม.จ.สุภัทรี : นี่คุณ! ของมีค่าที่ไปตั้งแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑ์นั้นอร์ดิ้น ไชมอนหลายชิ้นนะ เราไม่เคยเห็นมาก่อนเลยนะ ทั้งที่เขาติดป้ายว่า From Sithep-Thailand ...ถ้าเมื่อเขาติดป้าย From Burma, From Cambodia เราก็ไม่รู้ นี่ ผมถึงว่าต้องเป็นหน้าที่ของนักกฎหมายด้วย ถ้าเรามีหลักฐานรูปถ่าย มันก็เป็นเรื่องของกฎหมายแล้ว ไขใหม่ แต่ที่เราไม่มีอะไรเลย อย่างโบราณวัตถุจากประโคนชัยบุรีรัมย์ 20 กว่าชิ้นหายไป เรารู้แต่เราก็ไม่มีหลักฐานเลย น่าเสียใจอย่างยิ่ง...เรื่องนี้ถ้าจะเอาจริง ต้องร่วมมือกันหลายฝ่าย ประกอบด้วยหลายภาคต่อ

สารคดี : ถ้าเช่นนั้น ถึงเวลาที่เราจะต้องตั้งกระทรวงวัฒนธรรมหรือยังเพคะ

ม.จ.สุภัทรี : ควรจะตั้งอย่างนี้ ผมบอกได้เลย งานกรมศิลปฯมันมากล้นอยู่แล้ว คือกองโบราณคดีนี่น่าจะเอาออกมากรมหนึ่ง หอสมุดแห่งชาติ กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ ออกไปอีกกรมหนึ่ง วิทยาลัยนาฏศิลป์ กองการสังคีต ออกไปอีกกรมหนึ่ง แล้วที่เหลือ กอง

สถาปัตยกรรม หอสมุดและวิทยาลัยช่างศิลป์ ออกไปอีกกรมหนึ่ง แต่กรมศิลปากรนี่นะ นำจะแบ่งออกเป็น 4 กรม งานมันยาก ไม่เหมือนกันจนอย่างเดียว มันไม่มีโมเดลอย่างงานโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา...อีกอย่างหนึ่งผมอยากจะพูดว่าลักษณะนิสัยคนไทยนี้เป็นปัญหา ต่อให้มีร่องรอยดีขึ้นมาสักเท่าไร ร่องรอยติดกับรอยบดเมืองไทยนี้ผมไม่เคยเห็นถูกกันเลย

เสียดายนะคุณ สมัยที่ลูกเสือชาวบ้านเฟื่องฟู ผมเคยบอกไว้ว่าควรจะให้ลูกเสือชาวบ้านช่วยรักษาโบราณวัตถุสถาน ซึ่งผมได้เคยเสนอกับเจ้าหน้าที่ด้วยว่า ถ้าต้องการผมเป็นวิทยากร ผมยินดีจะไปช่วยโดยไม่ขอค่าตอบแทนเลย แต่ก็ไม่เคยได้รับการตอบสนอง เขาไม่เห็นความสำคัญ

“สมัยที่ลูกเสือชาวบ้านเฟื่องฟู
ผมเคยบอกว่าจะให้ลูกเสือชาวบ้าน
ช่วยรักษาโบราณวัตถุสถาน
ผมยินดีจะเป็นวิทยากรโดยไม่ขอค่าตอบแทนเลย
แต่ก็ไม่เคยได้รับการตอบสนอง”

สารคดี : กรณีทับหลังนี้อาจทำให้ประชาชนตื่นตัวชั่วคราวเท่านั้นนะเพคะ

ม.จ.สุภัทรี : นั่นสิ ผมถึงพูดไป ทุกครั้งที่ไปผมบอกเลยว่าขออย่าให้เป็นเพียงไฟไหม้ฟาง เป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่ต้องช่วยกันรักษาโบราณวัตถุสถานตลอดไป ให้ลูกหลาน เพราะฉะนั้นขออย่าให้เป็นไฟไหม้ฟาง

สารคดี : เป็นไปได้ไหมเพคะที่เราจะบรรจุเป็นหลักสูตรให้เรียนกันตั้งแต่เด็ก ๆ

ม.จ.สุภัทรี : มันต้องปรับปรุงกันหลายทาง อย่างศิลปะในประเทศไทย หรือโบราณคดี และศิลปะในประเทศไทยนี้มีกันจะบรรจุไว้ในหลักสูตรได้ แต่อย่าให้มันยาก ทำให้ง่ายให้เด็กรู้ว่า อ้อ นี่พระพุทธรูปสุโขทัย นี่มีค่าทางหลักฐานประวัติศาสตร์ เอาแค่นี้
สารคดี : ปัญหาใหญ่อยู่ที่ว่าประชาชนไม่มี

“ทราบโตที่เรายังเป็นประชาธิปไตย
รัฐไม่มีเงินพอที่จะซื้อของเหล่านี้
มาเข้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติได้
ฉะนั้นก็ควรหนุนให้เอกชนตั้งพิพิธภัณฑ์ส่วนตัว”

ความรู้ เห็นสิ่งเหล่านี้เป็นอิฐหัก ๆ ซาก
เก่า ๆ ไม่มีค่าอะไร
ม.จ.สุภัทรดิศ : อ้อ...
สารคดี : แล้วที่เขากล่าวหาว่ากรมศิลปากร
นั้นก็มีส่วนในการทำลายโบราณวัตถุสถาน
เช่น การเข้าไปบูรณะซ่อมแซมก็ไม่ได้
รักษาของเก่าเอาไว้ให้ดีเพคะ
ม.จ.สุภัทรดิศ : ของเรานี้ทำลายตาย คือจะ
เอาเร็วเข้าว่า...คุณได้อ่านหนังสือ“ชาและ
กรมศิลปากร”ใหม่ ที่ผมแปลของศาสตราจารย์
บวสเซลลีเย่ (Jean Boisselier) อันนั้นได้
พูดไว้หมดแล้ว อย่างผมรู้งี้ก็ชี้ให้เห็นว่ามัน
ยังมีผิดอยู่สองแห่ง ปราสาทเมืองสิงห์โดนตี
แหลกเลย เจ้าหน้าที่กรมศิลปฯเล่าให้ฟังว่า ไม่
ได้ให้กองโบราณคดีซ่อม แต่ให้ผู้รับเหมาเป็น
ผู้ซ่อม แกมผู้รับเหมาเป็นคนเขียนแบบเองด้วย

เพียงแต่สถาปนิกของกรมศิลปฯควบคุม...
มันอย่างนั้นะคุณ พวกฝรั่งเศษ เวลา
เขาจะซ่อมปราสาทในประเทศกัมพูชา เขาต้อง
ศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อน เปรียบเทียบ
ดูว่าเหมือนที่ไหนอะไรต่ออะไร ของเรานี้แต่
ละคนเรียนจากโรมจากตุรกี ไม่ได้เรียนประ-
วัติศาสตร์ศิลปะตะวันออกที่คุณ มันไม่รู้ว่า
ปราสาทขอมหน้าตาเป็นไง ถึงแม้จะรู้หลักการ
ซ่อมแบบอนัสติโลซิส (Anastylosis) แต่มัน
ต้องรู้สึกในเรื่องประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันออก
ด้วย มันถึงจะทำได้...อย่างปราสาทเมืองสิงห์
นี่นะ สมมติมันมีสัน 3 เส้นนะ มันเป็นเส้น
ตรงไปอย่างนั้นอันหนึ่ง พอถล่มมาตรงกลาง
เส้นมันเล็กลง แล้วถัดมาอันสุดท้ายมันสลักนูน
คว่ำมาอย่างนี้...(ทรงท่ามือประกอบ) อย่าง
นี้เราเรียกว่าลวดบัว พอเขาซ่อมใหม่ละ เขา

สลักใหม่เท่ากันหมดทั้ง 3 เส้นเป็นเส้นตรงหมด
เลย คือไม่แคร์รายละเอียดกันละ แต่นักประ-
วัติศาสตร์ นักโบราณคดี เขาแคร์เรื่องนี้มาก
สารคดี : ซึ่งส่วนใหญ่มันมีความหมายทาง
สัญลักษณ์หรือความเชื่ออยู่ด้วยใช่ไหมเพคะ
ม.จ.สุภัทรดิศ : มันอาจจะมี อย่างน้อยความ
ประณีตสวยงามมันก็มี
สารคดี : เราจะแก้ปัญหาเหล่านี้ยังไง
ไรเพคะ
ม.จ.สุภัทรดิศ : ก็ถ้าเผื่อเขาจะเชื่อคนอื่นบ้าง
เขาก็ควรแก้ไข...คุณคงอ่านในมติชนแล้วว่า
เขาออกมาคัดค้านยื่นกรานว่าของเขาถูก นี่!
มันเป็นเสียอย่างนี้ ซึ่งถ้าหากว่ากรมศิลปฯจะ
ลดทิวทัศน์ของตัวลงเสียบ้างก็คงดี อย่างศาสตรา-
จารย์บวสเซลลีเย่ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ต่อไป
ก็จะเข้ามาเมืองไทยทุกปี รัฐบาลฝรั่งเศสออก
ค่าใช้จ่ายเอง เราไม่ต้องเสียอะไรเลย ทีนี้เมื่อ
เขามา เราก็อาจจะจ้างเขาเป็นที่ปรึกษาในการ
ซ่อมโบราณสถาน หรืออาจจะไม่ต้องเสียเงิน
ก็ได้ ชั่วแต่อำนวยความสะดวกเรื่องที่พัก-
อาหารให้เขาบ้าง ไซ้ใหม่ ถ้ากรมศิลปฯจะ
ยอมลดทิวทัศน์ให้โอกาสคนนอกที่เขาอยากจะช่วย
อยู่แล้ว เอาเขามาใช้สิ
สารคดี : หมายถึงมีคณะกรรมการขึ้นหรือ
จัดตั้งเป็นกระทรวงวัฒนธรรมรับผิดชอบ
โดยตรงหรือเพคะ
ม.จ.สุภัทรดิศ : มันจะต้องทำอย่างนี้ครับ คือ
สมมติว่ากองโบราณคดีกับกองพิพิธภัณฑ์มา
อยู่ร่วมกัน ทำงานด้านโบราณคดีอย่างเดียว
โดยเลือกคนที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะ
เข้ามา ในขณะที่เดียวกันงานกรมศิลปฯนี้ควร
จะมีคณะกรรมการที่ปรึกษาโดยตั้งจากคน
นอกเข้ามา แล้วตัวอธิบดีหรือผู้มีอำนาจควร
จะใจกว้าง คือเห็นเรื่องอะไรที่ไม่แน่ใจก็ควร
เอารื่องเข้าที่ปรึกษา คือไม่ใช่ทุกเรื่องเพราะ
มันจะทำให้ล่าช้า ไซ้ใหม่ครับ
สารคดี : ท่านอาจารย์กรุณาให้ความรู้สักหน่อย
เพคะว่า ขบวนการลักลอบโบราณวัตถุนี้มี
วิธีการทำงานอย่างไรจนถึงเอาออกนอก

ประเทศได้ เพื่อว่าประชาชนจะได้ช่วยกัน
เป็นหูเป็นตา

ม.จ.สุภัทธรดี : มันลึกซึ้ง มีการตัดสินใจ
แล้วก็มีความใหญ่... นะ....

สารคดี : แต่จริง ๆ แล้วมันเริ่มขึ้นตรงระดับ
ท้องถิ่นใช้ไหมเพคะ

ม.จ.สุภัทธรดี : ไม่ใช่หรอก มันตัวใหญ่มาก
กว่า แล้วตัวใหญ่ที่มีโยงโยกกับต่างประเทศและ
ร้านค้าของเก่า แล้วก็เอาเงินไปให้คนท้องถิ่น
ซูด อย่างเมืองศรีเทพเท่าที่ผมเคยได้ยินมา มัน
มีอยู่สองหมู่บ้านติดกัน หมู่บ้านหนึ่งนายอำเภอ
ซูด อีกหมู่บ้านหนึ่งนายตำรวจซูด นี่เขาเล่า
นะครบจริงไม่จริงผมไม่ทราบ แล้วพวกร้านค้า
ของเก่าหรือเอเยนต์ต่างประเทศนี้ไปรออยู่
ปากหลุมเลย ซูดทำอะไรขึ้นมาซื้อเตี้ยวันนั้นเลย
...เตี้ยนี้มันแพร่หลายนะคุณ โดยเฉพาะของ
จากเขมร เวลาลักลอบเอาออกมันมันตัดเป็น
ชิ้น ๆ เลย เอาออกไปแล้วไปต่อที่หลัง เพื่อ
ให้สะดวกแก่การซุกซ่อนขนย้าย คือไม่แคร์
อะไรแล้วขอให้ได้เงินเท่านั้น เพราะฉะนั้น
ประติมากรรมรูปหนึ่งอาจถูกตัดเป็นสามส่วน
อย่างนี้ก็มี

สารคดี : เป็นเพราะกฎหมายและบทลงโทษ
ของเราเองมีช่องว่างหรือเพคะ

ม.จ.สุภัทธรดี : มันอ่อนไป แต่ตอนนี้เขาก็
กำลังจะแก้ไขให้มากขึ้น ...วันก่อนผมเจอ
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ดร.อมร
จันทรสัมบูรณ์ ท่านว่าอย่าไปลงโทษเรื่อง
จำคุกเลย ศาลของเราไม่ชอบจำคุก ปรับให้มัน
หนัก ๆ ดีกว่า ผมเห็นด้วยเลย คือแทนที่จะ
ปรับสองหมื่นบาท เพิ่มมันซะเป็นแสนเลย
เพราะพวกนี้ทำเพื่อเงินทั้งนั้น จะบอกให้
บางคนเป็นตำรวจ เป็นหมอ เป็นฝรั่งก็มี คือ
มีอาชีพอื่น ๆ แต่ค้าของเก่าด้วย เราไม่มีหลัก-
ฐาน อย่าไปเอ่ยชื่อเลย... ไม่ได้

สารคดี : ทำไมเราไม่มุ่งแก้ปัญหาที่การตัด
ขาด demand กับ supply เพคะ เพราะ
ถึงเพิ่มบทลงโทษไปทางปรับ เขาก็คงเสีย
ค่าปรับได้

ม.จ.สุภัทธรดี : อ้าย demand มันอยู่ต่าง
ประเทศที่คุณ มันมากกว่าในประเทศมาก ผม
เคยเสนอแนะว่าพวกที่มีโบราณวัตถุในครอบครอง
เยอะแยะ รัฐควรสนับสนุนให้เขาตั้งพิพิธภัณฑ์
ส่วนตัว แล้วเปิดให้คนเข้าไปดู แม้แต่จะเก็บเงิน
ค่าเข้าดูก็ได้ อย่างพิพิธภัณฑ์จิม ทอมป์สัน
พิพิธภัณฑ์วังสวนผักกาด...ผมเคยพูดว่าถ้าบ้าน
เราเป็นคอมมิวนิสต์มันก็ง่ายนิดเดียว ยึดเอามา
เข้ารัฐหมด ใช้ไหมละ แต่ตราบได้ที่เรา
ยังเป็นประชาธิปไตย รัฐไม่มีวันมีเงินพอที่จะซื้อ
ของเหล่านี้มาเข้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติได้
เพราะฉะนั้นก็ควรหนุนให้ออกซนตั้งพิพิธภัณฑ์
ส่วนตัว ในขณะที่เดียวกัน เราก็ดูแลไม่ให้เอกชน
เอาของเหล่านั้นไปค้า การให้เปิดพิพิธภัณฑ์
มันทำให้เราคุ่มง่ายเสียอีก ของชิ้นไหนหายไป
เรารู้ได้

อีกอย่างหนึ่งที่กรมศิลปฯไม่ค่อยจะทำ
คือการขึ้นทะเบียน เห็นขึ้นทะเบียนกันแต่วัด
ต่างจังหวัด ของกรุงเทพฯไม่เคยขึ้นเลยนะคุณ
วังสวนผักกาดนี่ก็ไม่ได้ขึ้น ของจิม ทอมป์สัน
ก็ไม่ได้ขึ้น ของเอกชนต่าง ๆ ไม่เคยขึ้นทะเบียน
ไม่กล้าทำ ...ผมเสนอไว้แก่ออกสารนั้นหมดแล้ว
(ทรงประทานสำเนาเอกสารเรื่องมาตรการ
10 ประการในการสงวนรักษาโบราณวัตถุ
สถานในประเทศไทยซึ่งทรงเสนอต่อกรม
ศิลปากร)

ควรจะอธิบายให้ประชาชนเข้าใจว่า
การขึ้นทะเบียนหมายถึงเขามีของมีค่าของ
ชาติอยู่ แต่มีคนส่วนใหญ่คิดว่าขึ้นทะเบียน
คือจะยึดของเขาไป ไม่ใช่! ยังเป็นของเขา
เขามีสิทธิ์ที่จะขายโอนได้ แต่ต้องอยู่ใน
ประเทศ ถ้าออกนอกประเทศเมื่อไหร่ อ้ายเจ้า
ของคนสุดท้ายนี้มีความผิด ...ควรอธิบายให้
ประชาชนเข้าใจ

สารคดี : ท่านอาจารย์มีความเห็นอย่างไร
เพคะ ที่เชื่อว่าทางราชการไม่ได้ให้ความ
สนใจในงานด้านวัฒนธรรมอย่างจริงจัง
เพียงแต่อาศัยงานด้านวัฒนธรรมนี้เพื่อ
ประโยชน์จากการขายการท่องเที่ยว โดย

ไม่ได้เข้าใจหรือให้คุณค่าอย่างแท้จริง

ม.จ.สุภัทธรดี : มันก็จริง อันนั้นเห็นได้ง่าย
จากงบประมาณของรัฐบาล...นี่เห็นทางกอง
โบราณคดีเขาไปมาว่าขอตำแหน่งไป 27
ตำแหน่ง โดนตัดหมดเลย คือรัฐบาลนี้คิดแต่
เรื่องเศรษฐกิจมากที่สุด ความจริงโบราณ
วัตถุสถานก็เป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นะ
ไม่ใช่สถานที่ท่องเที่ยวสวย ๆ งาม ๆ เท่านั้น
มันน่าจะคิด

สารคดี : แล้วที่เขาวัว การส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวกลายเป็นส่วนหนึ่งที่บิดเบือนศิลป-
วัฒนธรรมที่เป็นของแท้ ให้กลายเป็นเรื่อง
ของขบวนการและงานแสวงหาเงินไปเสียหมด
ละเพคะ

ม.จ.สุภัทธรดี : มันอย่างนั้นคุณ จะไปดิบดี
เขาที่เดียวก็ไม่ได้ เขาก็พยายามจะฟื้นฟู
ประเพณีทุกจังหวัดขึ้นมา ที่นี้ในการฟื้นฟูนี้
เราต้องมีความรู้ว่าจะวัฒนธรรมไทยที่เราจะ
รักษานั้นมันแบ่งออกได้ 3 ลักษณะ 3 ประเภท
หนึ่ง - วัฒนธรรมที่เป็นของไทยแท้แต่
โบราณ แล้วเป็นหลักเฉพาะของเราอยู่ อันนี้
ถึงจะแพงเท่าไรก็ต้องรักษา เป็นต้นว่า
พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พิธีพระราชทาน
เพลิงศพ สร้างพระเมรุกลางเมือง ฯลฯ ต้อง
รักษาไว้ให้ประชาชนได้เห็นได้รู้จัก ซ้อมที่
รถดีระนาว เสียเงินเท่าไร ๆ เราต้อง
ยอมรับ

สอง - ของบางอย่างต้องปรับเปลี่ยน
ให้เหมาะแก่กาลเทศะ จะให้ทุกอย่างคงอยู่
อย่างเดิมไม่ได้ เป็นต้นว่าเมื่อก่อนเราดูโขน
กัน 3 วัน 3 คืน สมัยนี้ดูไม่ได้แล้วคนต้องทำงาน
เพราะฉะนั้นต้องดัดแปลง ทำให้มันง่ายขึ้น สมัยนี้
เครื่องมือวิทยาศาสตร์ก็มีมาก ถ้าเราจะเปลี่ยน
แปลงของเก่า เราก็ถ่ายวีดีโอ หรืออัดเทปแบบ
original เอาไว้สิ เก็บเอาไว้ศึกษา หรือจะ
แสดงตามแบบของดั้งเดิมก็จัดให้มีบ้างนาน ๆ
ครั้ง... ที่นี้คนที่จะมาเปลี่ยนนี้ควรต้องมี
รสนิยมดี เพื่อจะเปลี่ยนให้มันดี ถ้าไม่เปลี่ยนเลย
มันจะตาย คุณคิดว่าให้ วัฒนธรรมแปลว่าไปสู่ความ

“แหม่มที่บิดา โทคนหนึ่งพูดว่า
ทับลั้งนี้เป็นของเขมร
ก็ต้องคืนเขมรเขาไปสิ
คุณพิสิฐพูดดีมาก

บอกว่าถ้าอย่างนั้นอเมริกาก็ต้องคืนประเทศให้แก่อินเดียนแดง
พวก you มาจากไหนก็กลับไปทีนั้นให้หมดสิ”

พระประวัติ ม.จ.สุภัทททิศ ดิศกุล

ม.จ.สุภัทททิศทรงเป็นโอรสองค์สุดท้ายของ
จากจำนวน 7 องค์ในสมเด็จพระยาตาก
ราชานุภาพ หรือ ‘พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์-
ไทย’ ซึ่งประสูติแต่หม่อมเจิม ดิศกุล เมื่อวันที่
23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2466 และทรงได้ชื่อว่า
เป็นผู้สืบทอดแนวทางด้านวิชาการเช่นเดียวกับ
พระบิดา ทั้ง ๆ ที่ได้มีโอกาสติดพระบิดาทำไต่หนัก
เนื่องจากเจ้านายสมัยก่อนมีบุตรธิดามาก จึง
มักจะถูกบุตรธิดาให้ญาติพี่น้องไปเลี้ยงดู ดังนั้น
เมื่อม.จ.สุภัทททิศ อายุได้ประมาณ 2-3 เดือนจึง
ถูกยกให้ ‘อา’ คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์
เจ้าหญิงอภินิหารีรัชชาเป็นผู้เลี้ยงดู

“ความรักพ่อเป็นอย่างไร ผมไม่รู้จัก
หรอก เพราะผมรักอาเหมือนกับพ่อแม่มารวม
อยู่ในคน ๆ เดียวกัน เพราะอาเลี้ยงมาตั้งแต่
เด็ก ๆ แล้วอาตาย ก็ได้มารด ที่เรียนหนังสือ

หนังสือมาที่นี่ ใช้เงินที่อาให้ทั้งนั้น เพราะพ่อผม
เป็นคนจน ไม่รวย...แล้วก็ลูกมาก

“เพราะฉะนั้น ผมรักพ่อในฐานะที่เป็นนัก
ปราชญ์ คือรักในฐานะเป็นผู้มีความรู้ มากกว่า
ที่จะรักเป็นพ่อ....”

แม้จะมีได้ใกล้ชิดพระบิดาหนัก แต่พระบิดา
ก็ทรง ‘รู้จัก’ โอรสองค์นี้ของพระองค์ท่านเป็น
อย่างดี ถึงกับทรงปรารภเชิงทำนายอนาคตของ
ท่านสุภัททฯไว้คราวหนึ่งว่า “เธออายุซัก 40
ก็คงจะได้เป็นปราชญ์ของเมืองไทยหรอก แต่
ว่าตอนนี้ยังกล้าหาใจไม่ถูกไปก่อน”

พระดำริของกรมพระยาดำรงฯ ในครั้ง
นั้นปรากฏเป็นจริงในเวลาต่อมา

ประวัติการศึกษาของท่านสุภัททฯ เริ่มต้น
ที่โรงเรียนขนิติยานิมิตซึ่งเป็นโรงเรียนของ ‘อา’
จบชั้นประถม 4 เมื่อปี 2474 แล้วจึงย้ายไป
เรียนต่อที่วิชาวุฒิชายาลย์จนจบชั้นมัธยม 6

เมื่อปี 2480 จากนั้นจึงเข้าเป็นนักเรียนเตรียม
รุ่นแรกของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา รุ่นเดียวกับ
ดร.ก้อง สวัสดิ์พาณิชย์ คุณหญิงสุชาดา
ศิริวัฒน์ ฯลฯ ปี 2483 เข้าเรียนต่อที่คณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาฯ และจบโดยไม่ต้องสอบในปี
2486 เพราะเป็นช่วงญี่ปุ่นบุกประเทศไทยใน
สงครามมหาเอเชียบูรพา จากนั้นเข้าเรียน ป.ม.
คือ ประโยคครูมัธยม ซึ่งสมัยนั้นคณะครุศาสตร์
ยังไม่ได้ตั้ง จึงต้องไปเรียนที่คณะวิทยาศาสตร์
จุฬาฯ แทน

เมื่อจบป.ม. แล้ว ท่านสุภัททฯได้เข้ารับ
ราชการเป็นครูประจำกรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการอยู่ 1 ปีจึงย้ายไปเป็น
หัวหน้าแผนกหอสมุดกรมพระยาดำรงฯ สังกัด
กรมศิลปากรในปี 2490 และได้ทุนบริติชเคาน์ซิล
ไปดูงานด้านโบราณคดีที่ประเทศอังกฤษเป็น
เวลา 3 เดือน จากนั้นจึงใช้ทุนส่วนตัวไปเรียน
ด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันออก
ที่ประเทศฝรั่งเศสอีก 1 ปี ก่อนจะสอบชิงทุน

เจริญ มันเป็น dynamic เพราะฉะนั้นในส่วนที่ พิธีภัณฑ์เข้ามาคือการรักษาของเก่า ๆ ให้ คนรุ่นหลังดู แต่ว่าการเปลี่ยนนั้นห้ามไม่ได้ ที่ว่าการท่องเที่ยวมีส่วนทำลายวัฒนธรรมแท้ มันก็ถูกในบาง sense แต่มันก็ไม่ใช่นะ ต้อง เห็นใจเขา เขาต้องทำให้มันเร็วขึ้นมีสีสันขึ้น อะไรแบบนี้... แต่ว่าก่อนจะเปลี่ยนนี้เขาได้ รักษาของดั้งเดิมเอาไว้ด้วยหรือเปล่า อันนี้ก็ต้องคิด เรามีเครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่จะบันทึก รักษาได้ตั้งเยอะ ง่ายกว่าสมัยก่อน

สาม - วัฒนธรรมต่างชาติที่มันหลั่งไหล เข้ามา อะไรที่ขัดต่อจริยธรรมของบ้านเรา เป็นต้นว่าเรานำไปเปลี่ยน อะไรร้อยแปดสารพัด เราควรห้ามไม่ให้มี แต่ของบางอย่างที่มัน ชั่วคราวเป็นแฟชั่นเป็นสมัยนิยม นี่เดี๋ยวมันก็ หายไป อย่างการไว้ผมยาว หรือกระโปรงสั้น ของผู้หญิง ชั่วระยะหนึ่งมันก็เปลี่ยนไป เดียวนี้

คุณเห็นผู้ชายไว้ผมยาวที่ไหน ในอเมริกา เจ้าดำรับก็ไม่มี เพราะฉะนั้นที่เคยมีรัฐมนตรี ศึกษา มากวัดขั้นห้ามไว้ผมยาวอะไรนี้ ผมบอกเอาเรื่องใหญ่ ๆ สิ เอาชนะเรื่องใหญ่ ๆ ดีกว่า เรื่องเล็กๆนะเดี๋ยวมันก็หายไป ไปนั่ง เคี้ยวเข็ญหาอะไร

สารคดี : เรากำลังมีหน่วยงานที่ทำงานนี้ โดยตรงลิเพคะ ไม่ใช่ไปแฝงอยู่ตามกรม กองโน้นนี่

ม.จ.สุภัทธรติ : ก็ถึงบอกว่าต้องตั้งกระทรวง วัฒนธรรมไงล่ะ แล้วถ้าจะจัดตั้ง มันก็ต้อง มีหน่วยงานที่ว่านี่ ผมจึงเรียกชื่อกระทรวง วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว แบบมาเลเซีย จะได้ทำงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ...แต่ผม มันลำบากคุณ พอพูดขึ้นมาเขาก็จะเอากรรม การบินพาณิชย์ เอากรมประชาสัมพันธ์เข้ามา อยากจะสร้างอาณาจักรกันทันที นี่มันกลายเป็น

เป็นอย่างนั้นไป ผมเลยเลิกพูด **สารคดี :** ท่านอาจารย์เพคะ แล้วทำไม เรื่องเอกลักษณ์ไทยกลายเป็นการเน้นเรื่อง 'ไหว้' ไปละเพคะ

ม.จ.สุภัทธรติ : มันเกิดแหละ แต่มันเป็นเรื่อง กระฉิวหิวเหลือเกิน...เรื่องการไหว้นี้ผมก็ยัง เห็นว่าดี เวลาไปสอนหนังสือมีเด็กมาไหว้ ทักทาย ผมก็ว่าดี แต่บางอย่างขนาดบังคับ ให้หุ่นขี้คนนี่มันก็ไม่ใช้แล้ว

สารคดี : ความหมายที่แท้จริงของคำว่า เอกลักษณ์ไทยละเพคะ

ม.จ.สุภัทธรติ : คำว่าเอกลักษณ์ไทยมันต้อง หมายความว่าที่อื่นเขาไม่มี อย่างบางคนบอก ว่าการเคารพนับถือผู้ใหญ่เป็นเอกลักษณ์ไทย อันนี้ผมไม่เห็นด้วย เจ๊กจีนไม่นับถือญาติผู้ใหญ่ มากกว่าเราหรือ ไปดูในหนังสือกำลังภายในสิ ไซ้โหม่ม ...ที่ผมเห็นว่าเป็นเอกลักษณ์ไทยนะ

รัฐบาลไปศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ และโบราณคดีที่สถาบันโบราณคดี มหาวิทยาลัย ลอนดอน ประเทศอังกฤษ ในปี 2494 แต่น่า เสียหายว่าเรียนได้เพียง 2 ปียังไม่ทันจบปริญญา เอก ท่านสุภัทธรก็ชิงกลับเมืองไทยเสียก่อน ด้วยเหตุผลที่ไม่ชอบหน้าอาจารย์ชาวอังกฤษ ท่านหนึ่งซึ่งสอนไม่มีระบบ แบ่งแยกความเป็น 'สกุลอังกฤษ' 'สกุลฝรั่งเศส' มากเกินไป ท่านจึงขอการเป็นหม่อมเจ้าองค์แรกที่ได้เป็น ดอกเตอร์ไป

กลับจากอังกฤษ ท่านสุภัทธรได้เข้าทำ งานเป็นนักภัณฑารักษ์ กรมศิลปากร พร้อมกับ เป็นครูสอนด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ที่โรงเรียน ช่างศิลป์ ปี 2507 จึงโอนมาวิชาการคณะบดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร และได้รับ แต่งตั้งเป็นคณบดีในปีต่อมา ท่านได้รับการ ทาบหามให้เข้าสมัครเป็นอธิการบดีของมหา วิทยาลัยหลายครั้ง แต่ก็ทรงปฏิเสธเพราะเห็น ว่ายังมีคนมีความสามารถอีกมาก และตัวท่าน

เองก็ชอบงานสอนหนังสือซึ่งเป็นงานด้านวิชาการ มากกว่างานด้านบริหาร แต่ในที่สุดเมื่อปี 2525 ท่านก็ตกลงพระทัยสมัครเข้ารับตำแหน่งอธิการบดี เพราะเห็นว่าไม่มีใครแล้วจริง ๆ และได้เป็นอธิการ บดีของมหาวิทยาลัยศิลปากรขณะอายุได้ 59 ชันษา ปัจจุบันท่านเป็นผู้อำนวยการศูนย์ส่วนภูมิภาค ว่าด้วยโบราณคดีและวิจิตรศิลป์ (SPAFA)

กิจกรรมที่โปรดปรานอย่างหนึ่งตลอด ชีวิตของม.จ.สุภัทธรติ คือการชักชวนมิตรสหาย นักศึกษาหรือผู้ที่คุ้นเคยไปเที่ยวดูโบราณสถาน สำคัญ ๆ โดยรับเป็นผู้อธิบายถึงเหล่านั้นด้วยตัว ท่านเอง จนคนทั่วไปมักเข้าใจว่าท่านเป็นนัก โบราณคดี แต่จริง ๆ แล้ว....

“ไม่ใช่หรอก...มันเป็นประวัติศาสตร์ ศิลปะมากกว่า คือว่าไทยเรา ตั้งแต่สมัยพ่อ ผมใช้โบราณคดี เรียกรวมทั้งโบราณคดีและ ประวัติศาสตร์ศิลปะ ไซ้มัยร์ครับ แต่ในปัจจุบัน สาгал...คือ มันเริ่มมาจากอเมริกา ก่อน โบราณ คดีเค้ามักจะไปเรียกเกี่ยวกับสมัยก่อนประวัติ-

ศาสตร์ ก็ต้องเกี่ยวกับการขุดค้น ส่วนประวัติ ศาสตร์ศิลปะก็ทำเกี่ยวกับพระพุทธรูป พวก อะไรต่ออะไร ความจริง ผมเชื่อว่าขบวนการประวัติ ศาสตร์ศิลปะมากกว่า แต่ว่าเราเคยเรียกกันว่า โบราณคดี ก็เรียกกันว่าโบราณคดีเรื่อย ๆ ไป”

แม้ชีวิตจะต้องเกี่ยวพันกับ 'ของเก่า ๆ' แต่ท่านสุภัทธรก็ไม่เคยคิดจะ 'เก็บ' ของเหล่านั้น “ผมไม่เคยเก็บเลยครับ พ่อผมก็ไม่เคย เก็บนะ ผมเชื่อตามอาจารย์ของผมชาวฝรั่งเศส ที่บอกว่า a museum man should not have his own collection คือว่าคนที่ทำงานพิพิธภัณฑ์ ของในพิพิธภัณฑ์นั้นแหละคือของของตัวเอง...”

ท่าน สุภัทธร ทรงสมรสแล้วกับหม่อม อรพิน ดิศกุล ซึ่งสกุลเดิมคือ อินทรทูต มีบุตร ริดา 4 คน คือ ม.ร.ว.สุภาณี ม.ร.ว.ดำรงเดช ม.ร.ว.อรอนงค์ และ ม.ร.ว.อภิรดี

(เก็บความจากนิตยสาร 'ลอนา' ฉบับ 302 กรกฎาคม 2528)

ความเป็นผู้รู้จักดัดแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์แก่เรา อย่างที่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิท่านก็เขียนไว้ นี่แหละคือเอกลักษณ์ไทย คนไทยเก่งในทาง adaptation สมัยที่เขาล่าเมืองขึ้น ประเทศเพื่อนบ้านเราเสียไปหมด แต่เรารักษาเอกราชไว้ได้ เพราะลักษณะนี้ล่ะ แล้วก็เอกลักษณ์นี้มันมีทั้งที่ดีและไม่ดี... ผมจะพูดเรื่องข้าพเจ้านะอะ เอกลักษณ์ของไทยนะถ้ามี common danger เราจะรวมกันได้ พม่ามาตีเรา ก็ร่วมกันสู้ดีเหลือเกิน แต่ถ้าไม่มี common danger นะ ตีกันเอง! นี่ล่ะเอกลักษณ์ไทยที่ไม่ดี คุณเห็นด้วยหรือเปล่า เดียวนี้พีดกันเองในสภาผู้แทน ในวงการต่างๆ ...อ้อ แล้วก็ที่ว่าคนไทยไม่มีระเบียบวินัย ชอบทำอะไรตามอำเภอใจ ก็เป็นเอกลักษณ์ที่ไม่ดี แต่มันมีทางแก้กันได้ ...ต้องทำให้กลัว ดูอย่างสมัยอยุธยาสิ

สารคดี : มันไม่ได้เกิดจากจิตสำนึกเพคะ

ม.จ.สุภัทรี : มันไม่ได้เกิดจากจิตสำนึก แต่มันต้องบังคับกันก่อน ถ้าเราสั่งสอนไปด้วยบังคับไปด้วย มันจะค่อย ๆ แก้ไขได้

นี่เรื่องทับหลังนารายณ์ ผมถึงบอกว่าเป็นไฟไหม้ฟาง เพราะฉะนั้นเราต้องคอยบอกคอยย้ำกันเสมอทุก ๆ ทาง

สารคดี : ท่านอาจารย์เพคะ แล้วทับหลังขี้ขี้มีความสำคัญในทางโบราณคดีอย่างไรเพคะ

ม.จ.สุภัทรี : สำคัญมาก ขอให้คุณดูที่นารายณ์บรรทมเหนือพญานาค แล้วมีมังกรอยู่ข้างล่าง มีดอกบัวออกจากพระนาคี นี่มีความหมายถึงการสร้างโลกและการทำลายล้างโลก มีรายละเอียดที่บอกเรื่องราวมากมาย แล้วขี้ขี้ถ้าเทียบกับขอมดกสมัยนครวัด ราวปี พ.ศ.1650-1700 ในเมืองไทยเท่าที่ผมเคยเห็นนะ ที่มีมังกรด้วยพญานาคด้วย ก็มีขี้ขี้ขึ้นเดียว ของขอมเขามี 2-3 ชั้น มันเป็นเรื่องสำคัญที่แสดงวิวัฒนาการด้านศิลปะเกี่ยวเนื่องศาสนาด้วยนี่ผมจะเล่าให้ฟัง แหม่มที่ชิคาโกคนหนึ่งมาพูดบ้าง ๆ กับผม ผมว่า

stupid! เขาว่าทับหลังนี้เป็นของเขมรก็ต้องคืนเขมรไปสิ เขาว่าไทยเราไม่ได้นับถือพราหมณ์นี่ มันจะสำคัญกับไทยอย่างไร นี่เจอคุณพิสิฐพูดดีมาก บอกว่าถ้าอย่างนั้นอเมริกาก็ต้องคืนประเทศให้แก่อินเดียแดง แล้วพวก you มาจากไหนก็กลับไปไหนให้หมดสิ ถ้าจะเอาอย่างนั้นนะ...คือแม้ว่าทับหลังนี้ไม่ใช่ไทยสร้างเมื่อก่อนดินแดนแถบนี้เป็นของขอม แต่เดี๋ยวนี้เป็นของไทยก็ต้องถือว่าเป็นมรดกไทย และมันก็ได้ให้อิทธิพลแก่ศิลปะไทยที่เกิดขึ้นต่อมามันเกี่ยวของกัน เราที่ต้องสงวนรักษา แล้วถึงเราจะนับถือพุทธก็จริง แต่ในพุทธก็เกี่ยวข้องกับพราหมณ์ตั้งเยอะ จะมาแยกออกได้ไง

สารคดี : ที่รัฐบาลไทยไม่ออกหน้าออกตาในเรื่องนี้ เพราะเกรงจะกระทบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือเพคะ

ม.จ.สุภัทรี : รัฐบาลก็คงไม่อยากจะขัดใจกับรัฐบาลอเมริกา เขาเองก็เหมือนกันนะ รัฐบาลอเมริกาไม่ออกหน้าเลย เขาบอกว่าเป็นเรื่องของสถาบันเอกชน เขาไม่มีสิทธิ์คือต่างคนต่างระวัง ก็ดีแล้ว แต่ผมว่านะที่เราได้ขอคืนมาโดยเร็ว รัฐบาลอเมริกาหนุนหรือเปล่าเราไม่รู้ เขาอาจจะปิด

สารคดี : ประเทศอื่นเขามีปัญหาการลักลอบโบราณวัตถุอย่างเราไหมเพคะ

ม.จ.สุภัทรี : มันมีทุกประเทศแหละคุณ โดยเฉพาะประเทศที่มีโบราณวัตถุมาก อย่างอินเดีย อียิปต์ แม้แต่อิตาลีก็มีขบวนการลักลอบขโมยไปอเมริกาเหมือนกัน

สารคดี : เศรษฐีฝรั่งที่ซื้อของพวกนี้ไปเพราะต้องการเลี้ยงภาษีหรือเพราะความชื่นชมในศิลปะเพคะ

ม.จ.สุภัทรี : ส่วนใหญ่เพื่อหลีกเลี่ยงภาษี มันอาจจะมีความชื่นชมด้วยเหมือนกัน จะว่าไม่มีเลยก็ไม่ใช่ ...แม้แต่ร็อกกีเฟลเลอร์ นี่ซื้อของจากเมืองไทยแล้วไปบริจาคให้พิพิธภัณฑ์เขาก็ได้ลดภาษีจากราคาของตามราคาในอเมริกา เข้าใจไหม สมมติว่าของลักลอบจากไทยราคา 1 แสน รวมทั้งติดสินบนอะไรด้วย

พอไปถึงอเมริกา ทางพิพิธภัณฑ์เขาตีราคา 1 ล้าน เขาจะได้ลดภาษีเงิน ได้คิดเป็นเปอร์เซ็นต์จากล้านนะไม่ใช่แสน เขาตีราคาตามราคาในอเมริกา เสร็จแล้วยังมีซื้อติดอยู่อีกว่าเป็นคนให้ใครเขาจะไม่ทำละ ...เพราะฉะนั้นของเราก็ควรจะทำอย่างนี้เหมือนกัน มีกฎหมายขึ้นมาถ้าเมื่อใครให้โบราณวัตถุแก่พิพิธภัณฑ์ ควรจะเอาราคาไปหักภาษีได้ โดยมีคณะกรรมการตีราคาของ จะได้เป็นแรงจูงใจ

สารคดี : ตอนนี้น่าสนใจเรื่องโบราณวัตถุมีค่าขึ้นอื่น ๆ อีกไหมเพคะ

ม.จ.สุภัทรี : ผมก็ดูไปทั้งนั้นแหละ แต่ว่าถ้าหายไปแล้วมันไม่ไปโผล่ เราก็ไม่รู้ มันก็ลำบากนะคุณ บางทีของหายไปมันไปอยู่ในพิพิธภัณฑ์ส่วนตัว ไม่โผล่ออกมาก็ไม่มีโอกาสรู้เลย หลักฐานอะไรฝ่ายเราก็ไม่มี

สารคดี : ท่านอาจารย์มีอะไรจะฝากบอกถึงผู้อ่านอีกไหมเพคะ

ม.จ.สุภัทรี : ก็อย่างที่พูดไปแล้วว่า อ้ายความรู้สึกที่มีต่อทับหลังนารายณ์นี่ดีมาก ขออย่าให้เป็นไฟไหม้ฟาง เราต้องตื่นตัวต่อความรู้สึกอย่างนี้ตลอดไป การช่วยกันสงวนรักษาโบราณวัตถุโบราณสถานต้องอาศัยประชาชนเราทั้งหมด และเราต้องช่วยกันตลอดไป ...ผมจึงรู้สึกว่าการได้ทับหลังคืนมาหรือไม่ก็ตาม มันได้ก่อความรู้สึกตื่นตัวต่อเรื่องนี้ขึ้นแล้วในหมู่ประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องดีมาก ...นี่เห็นเจ้าหน้าที่เขาว่ามีประชาชนเข้าไปดูทับหลังที่ตั้งแสดงที่พิพิธภัณฑ์วันละหมื่นคน! ที่นี้ผมเสียใจว่าทำไมกรมศิลปฯไม่ตั้งกล่องรับบริจาคสำหรับเป็นค่าบูรณะทับหลังหรือโบราณวัตถุต่าง ๆ อาจจะได้เงินมากมายแล้วแต่ศรัทธา ใครจะให้บาทสองบาท ใครอยากจะทำหรือหนึ่งก็ยังมี เราไม่ได้เอาเข้ากระเป๋านี้ เราทำเพื่อสมบัติของชาติ...แต่เนืองไม่ทันแล้ว หลังจากนั้นเขาจะไปที่พนมรุ้งเอ่อ...ผมว่าด้านหนึ่งของทับหลังที่หักไปนี้ทิ้งไว้ให้ ๆ ตึกว่า คนไทยจะได้จดจำไว้ว่าครั้งหนึ่งเคยถูกขโมยไป ดีไหม....